

**Uvod v temo *Svet kot
brezpredmetnost. 140 let od
rojstva Kazimira Maleviča***

At the Intersection of Art
and Outer Space: *The World as
Objectlessness. 140 years since
the birth of Kazimir Malevich*

Kazimir Severinovič Malevič (1878–1935) je bil rusko-ukrajinski slikar poljskega rodu in začetnik suprematizma v likovni umetnosti. Prelomni del svojega opusa je ustvaril med letoma 1913 in 1918, ko je naslikal *Črni kvadrat na beli podlagi* in *Belo na belem*. Poleg umetniškega ustvarjanja se je posvečal tudi pisanju o oblikoslovju in umetnosti ter utemeljevanju nove umetniške smeri, suprematizma. Iz njegovega besedila v brošuri *Suprematizem. 34 risb* iz leta 1920 lahko razberemo, da je razmišljal tudi o konstruiranju oblik, ki se morajo osvoboditi Zemljine privlačne sile in zavzeti posebno mesto v orbiti. To med drugim ponazarja njegova znamenita slika *Supremus 56* iz leta 1915, kjer je med Zemljo in Luno nameščen t. i. planet (planet + satelit). Letos mineva že več kot sto let od nastanka te ikonične podobe, ki je pomenila svojevrsten začetek umetnosti, ki se integralno ukvarja s premagovanjem sile težnosti.

Simpozij ob 140. obletnici rojstva Kazimira Maleviča, ki je potekal 18. in 19. maja 2018 v prostorih konzorcija Osmo/za v Ljubljani, je pod krovnim nazivom *Svet kot brezpredmetnost* odprl prostor za tematiziranje dela Kazimira Maleviča in njegovega koncepta brezpredmetnosti. Dogodek je bil osnovan na treh povezavah med Ljubljano, Beogradom in Moskvo: znanstveni, umetniški in kulturno-diplomatski. **Znanstveni del** sta zastopali dve akademski instituciji, ki sta bili tudi glavni organizatorici dogodka – Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani in Filološka fakulteta Univerze v Beogradu oz. njuna Oddelka za slavistiko. Simpozij je bil razdeljen na štiri tematske panele, poimenovane »Nič«, »Supraslike«, »Sodobnost« in »Kozmos«, s skupno petnajstimi referati. Izjemno zanimanje za dvodnevno dogajanje ter širina in sodobnost vprašanj, ki jih nagovarjajo zbrani prispevki v pričujočem zborniku, kažejo na nedvomno relevantnost umetniškega in teoretičnega dela Kazimira Maleviča tudi v današnjem času. Prav tako pa na novo potrjujejo pomembnost preučevanja form in metod modernistične umetnosti, ki se je vzpostavila na začetku prejšnjega stoletja.

Umetniški program kot pomemben del simpozija se je prvi dan realiziral v obliki večera poezije in zvoka z nastopom pesnika Miklavža Komelja in intermedijske umetnice Robertine Šebjanič, drugi dan pa z interaktivnim pogovorom, t. i. »info-akcijo« gledališkega režiserja Dragana Živadinova in ruskega kozmonavta Jurija M. Baturina. Slednji je predstavil specifiko človeškega pogleda iz vesolja in življenja na vesoljski postaji, prav tako pa se je posvetil pomembni vlogi umetnosti v znanstvenih diskurzih. Ta za Maleviča najpomembnejši princip – aktivno ustvarjanje novega z umetnostjo – so zastopali tudi ostali organizatorji simpozija, zagovorniki in producenti razvojne umetnosti in kulture 21. stoletja ter združevanja umetnosti, znanosti, tehnologije in humanistike: konzorcij Osmo/za (Zavod Delak, Zavod Projekt Atol in Društvo Ljudmila) in Zavod Radio Študent.

Častni gostje simpozija, pomembni akterji na področju ruske kozmonavtičke, Irina Sokolova, Dimitrij K. Dragun in že omenjeni Jurij M. Baturin, so predstavljali **kulturno-diplomatski okvir** dogodka. Predvsem v zadnjem desetletju njihova prizadevanja nagovarjajo vrsto presečnih množic med (nad)nacionalnimi vesoljskimi politikami in akademsko-civilno sfero, ki podobno kot Malevič vesolja ne raziskuje z orodji naravoslovnih ved, temveč skozi pogled humanističnih znanosti in sodobnih razvojnih umetniških praks.

Irina Sokolova, dolgoletna sodelavka Središča za usposabljanje kozmonavtov Jurija Gagarina v Zvezdnem mestu in diplomatka med Pekingom in Moskvo, je že dolgo ena ključnih podpornic in zagovornic vpeljave umetniških praks v uradne vesoljske programe in trenutno zavzema pomembno mesto pri vzpostavitvi projekta prvega evropskega umetniško-znanstvenega satelita, skupnega projekta Slovenije, Rusije in Francije.

Jurij Mihajlovič Baturin, doktor prava, novinarstva in fizike, se je po zaključeni karieri kozmonavta Mira in Mednarodne vesoljske postaje znašel v mnogih vlogah. Med drugim je deloval v Središču za usposabljanje kozmonavtov Jurija Gagarina, bil pa je tudi predsednik Inštituta S. I. Vavilova za zgodovino znanosti in tehnologije Ruske akademije znanosti. S svojim delom je pripomogel k mnogim umetniškim in humanističnim projektom, predvsem v povezavi z rusko vesoljsko agencijo Roscosmos. Trenutno vodi Oddelek za filozofsko-humanistična vprašanja in zgodovino kozmonavtiške Ruske akademije kozmonavtiške Konstantina E. Ciolkovskega. **Dimitrij Konstantinovič Dragun**, tretji častni gost in slavnostni govornik simpozija, je podpredsednik te ustanove. Deluje na Oddelku za vesoljsko arhitekturo, ki se ukvarja predvsem s podpornimi, nepremičnimi oblikami tovrstne arhitekture: kozmodromi, pripadajočo zemeljsko infrastrukturo ter prihodnjimi lunarnimi in drugimi medplanetarnimi oporišči.

Prvo srečanje Dimitrija K. Draguna z delom Kazimira Maleviča se je zgodilo leta 1968, ko je Dragun med raziskovanjem za svojo doktorsko disertacijo s področja strojne znanosti v knjižnici Vladimirja Iljiča Lenina v Moskvi naletel na omenjeno Malevičevo brošuro *Suprematizem*. 34 risb. Navdušen nad njeno vsebino in vprašanji, ki si jih na njegovem področju oz. znotraj tehnološke doktrine nasploh niso zastavljali, si jo je Dimitrij Dragun želel izposoditi, vendar je bilo to iz mnogih razlogov takrat formalno še nemogoče. Zato je publikacijo začel prepisovati v čitalnici, doma pa jo je pretipkaval in naposled izdelal deset izvodov samizdata. Ta je bil na simpoziju ob 50. obletnici svojega nastanka in 140. obletnici Malevičevega rojstva ponatisnjen v 50 izvodih. Izdajo je pospremil slovenski prevod Malevičevega besedila, ki ga objavljamo tudi v pričujočem zborniku. ♡